

Nr 560

Av herr Mattsson m. fl., *angående skolornas elevvård.*

(Lika lydande med motion nr 485 i Första kammaren)

Inom det vida område som rymms under begreppet skolans elevvård har tidigare en rad initiativ tagits bl. a. i riksdagsmotioner, vilket också medfört att vissa begränsade åtgärder nu börjat vidtas från myndigheternas sida.

Sålunda kan vi med intresse notera att Kungl. Maj:t bl. a. genom sin ämbetsskrivelse om »främjande av goda arbetsförhållanden i skolorna» medverkat till att skolöverstyrelsen igångsatt arbetsgruppen Samverkan i skolan för vissa undersökningar när det gäller att åstadkomma en bättre skolmiljö.

Även regeringen har satt i gång vissa projekt, när man nu upptäckt att utvecklingen gått snabbt framåt och kraven på åtgärder för att förbättra elevernas situation i skolan ökat.

Kraven på åtgärder har gällt dels elevernas möjligheter att framföra sina synpunkter, dels studierådgivning, dels ock behovet av en utökad allmän elevvård.

Den debatt som ägt rum på senare tid i narkotikafrågan har givetvis verkat pådrivande, i varje fall när det gäller vårdsidan.

Skolkurators- och skolpsykologverksamheten

En väl utbyggd kurators- och skolpsykologorganisation är önskvärd i varje kommun. Brist på resurser och personal har vållat problem vid utbyggnaden. Den i årets statsverksproposition under åttonde huvudtiteln föreslagna ökade socionomutbildningen kan förväntas komma att medföra en förbättrad elevvård, av vilken den skolkurativa verksamheten utgör en viktig del. Det behövs väl kvalificerad och utbildad arbetskraft för dessa viktiga uppgifter.

Det finns också anledning framhålla vikten av att skolan upprätthåller goda kontakter med myndigheter och organ såsom barnavårdsnämnder, ungdomsstyrelser, fritidsnämnder, arbetsmarknadsorgan, andra sociala nämnder och styrelser. Den roll som de frivilliga ungdomsorganisationerna, både de politiska och de opolitiska, spelar i detta sammanhang bör särskilt understrykas.

Ungdomsorganisationerna

De erfarenheter som vunnits i ungdomsorganisationerna bör utnyttjas. Ungdomsorganisationernas roll i skolan är vittomfattande, bl. a. ur allmänna vårdaspekter med hänsyn till dess förebyggande effekter. De har också ett betydande värde då det gäller undervisningen såväl som fritiden.

Det finns därför mycket som talar för ungdomsorganisationernas utbyggnad i skolsammanhang. Därvid bör erfarenheterna av de lokala initiativ som på vissa håll vidtagits utnyttjas.

En från riksdagen klart uttalad meningssyttring skulle kunna påskynda den pågående processen.

Skolhälsovården

Skolhälsovården utgör en viktig funktion i det elevvårdande arbetet i skolan. Tyvärr gäller här som på psykolog- och kuratorsidan personalbrist vad gäller både läkare och sjuksköterskor. Dessutom har man alltför många elever per läkare/sköterska, varför den mycket viktiga skolhälsovården ofta blir alltför summarisk och ytlig. Detta är allvarligt då det är fråga om barn och ungdom i sina uppväxtår, som behöver en omsorgsfull och ingående hälsokontroll. Problem som kan böttna i djupare konflikter inom eller utom skolan upptäcks ofta för sent av den hälsovårdande personalen på grund av för stor arbetsbelastning. Det finns således anledning se över hela denna fråga så att man snarast kan få fram en effektivt fungerande skolhälsovård. Inte minst den aktuella narkotikadebatten har verkat avslöjande och blottat svåra brister. Samhällets ansvar mot den stora grupp som nu befinner sig i skolåldern kräver ökade insatser på skolhälsovårdens område.

Elevinflytande i skolan

Försök har gjorts att låta elever delta i skolstyrelsernas arbete, och detta kan givetvis utvecklas. En balanserad och realistisk utveckling av elevernas möjligheter att framföra sina åsikter har från skolningssynpunkt stor betydelse vid handläggningen av frågor som rör trivsel-, skolmiljö- och samarbetsfrågornas lösande.

Erfarenheterna av samarbetsnämnder vid våra skolor är goda, och inrättandet av sådana har rekommenderats av SÖ. Men det gäller att få verksamheten utbyggd till de skolformer där den ännu inte tagits i bruk.

En fortsatt välvillig inställning till elevorganisationer är från riksdagens sida självklar mot bakgrund av ovan anförda synpunkter.

Lärarnas roll

De nämnda åtgärderna bör syfta till att skapa en god arbetsgemenskap i skolan. Man får dock inte glömma lärarnas situation i sammanhanget, som

avsevärt förändrats i den brytningstid som skolan befunnit sig i till följd av förverkligandet av skolreformerna.

Goda relationer mellan lärare och elever är av grundläggande betydelse. Åtgärder som medverkar till att skapa bättre kontakter är nödvändiga. Av särskilt stor vikt måste det anses vara att klassföreståndarna ges större möjligheter att upprätthålla kontakt med sina elever. Med de undervisnings-skyldigheter klassföreståndarna nu är ålagda är det inte möjligt för dem att i tillräckligt stor utsträckning ägna sig åt elevernas problem. Enligt vår mening bör en försöksverksamhet snarast igångsättas med en utökning av resurstimmarna för elevvård. Därvid bör i första hand extratid ges åt klassföreståndarna i syfte att öka möjligheterna för dessa att träffa sina elever.

Reglerad tystnadsplikt för lärarna

Reglerad tystnadsplikt för lärarna till gagn för såväl lärare som elever när det gäller lösandet av personliga problem för eleverna bör eftersträvas. En dylik åtgärd är relativt enkel att genomföra och skulle enligt vår mening få stor betydelse i det elevvårdande arbetet. En ytterligare åtgärd i detta syfte är att anslå ökad tid för klassföreståndares uppgifter på det elevvårdande området.

Hem — skola

Kontakterna mellan hem och skola är mycket viktiga när det gäller elevvården. Dessa kontakter måste naturligtvis bygga på ett ömsesidigt förtroende. Upplysningsverksamheten måste ökas och nya vägar därvid prövas. Det kan vara naturligt att föräldrar och andra målsmän har svårigheter när det gäller att inrätta sig efter det nya skolsystemet, och det är angeläget att åtgärder vidtages, som kan underlätta anpassningen. Mot den bakgrunden ter sig ökad informationsverksamhet särskilt angelägen. Samarbetsnämnden har en stor uppgift att fylla som länk mellan hem och skola.

Studie- och yrkesorientering

En viktig förutsättning för trivseln i skolan är att eleverna väljer den studieinriktning som mest sammanfaller med deras intressen. Det är mycket väsentligt att de får veta vilka studiemöjligheter som står till buds och vilka yrken vederbörande studieinriktningar leder fram till. Studie- och yrkesorientering måste sålunda ses som en mycket viktig del av skolans verksamhet. För närvarande kan den inte anses ha den omfattning som krävs för att den skall fylla sin uppgift. Särskilt inom den gymnasiala skolan synes studie- och yrkesorienteringen vara av otillfredsställande omfattning. Det är angeläget att en förstärkning där snarast kommer till stånd. Förslag härom bör föreläggas nästa års riksdag.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om

I. att vid beviljande av anslag till ungdomsorganisationerna hänsyn tages till de kostnader som föränledes av deras ökande verksamhet vid skolorna,

II. att elevorganisationerna erhåller ökat stöd i takt med utbyggnaden av ifrågavarande organisationer,

III. att en översyn av skolhälsovården kommer till stånd och att därav föränledda förslag om utbyggnad och förstärkning förelägges nästa års riksdag,

IV. att försöksverksamhet företas med särskilda resurstimmar för elevvård enligt i motionen anförda riktlinjer,

V. att en översyn sker av möjligheterna att i elevvårdssammanhang ålägga tystnadsplikt för lärare på samma sätt som nu gäller för kuratorer, läkare och jämställda,

VI. att förslag förelägges nästa års riksdag angående förstärkning av studie- och yrkesorienteringen inom den gymnasiala skolan.

Stockholm den 28 januari 1969

Lennart Mattsson (cp)

Sven Johansson (cp)

Glaes Elmstedt (cp)

i Skärstad

Anna-Lisa Nilsson (cp)

Anders Dahlgren (cp)

Gunnel Jonäng (cp)